

Loes Bakker

Sylvain Barou, een nieuwe ster aan het folkfirmament

Sylvain Barou is een nieuwe ster aan het firmament van formidabele folkfluitisten, en hij schittert al flink! Hij is tot nu toe voornamelijk op Bretonse, Franse en Belgische podia te beluisteren geweest, maar met zijn virtuoze spel en vernieuwende, jazzy en soms onnavolgbare stijl van spelen is hij zijn plek op hoger niveau (internationaal en intercontinentaal) aan het veroveren. Naar aanleiding van de 'Zedelgem-stage' afgelopen november in België had Loes Bakker een interview met deze rijzende ster binnen de Ierse en Bretonse muziek.

Sylvain Barou

Vorige zomer – alweer een aantal maanden geleden en ik kijk al uit naar de volgende – bezocht ik de elfde Rencontre Musicale Irlandaise in Tocane (Dordogne, Frankrijk) waar ik lessen in het spelen van traditionele Ierse muziek combineerde met onze gezinsvakantie onder de Franse zon. Deze summer school vindt plaats in de derde of vierde week van juli, en is een aanrader als je wilt kennismaken met Ierse muziek en bijbehorend sessie-gebeuren, maar je vakantiebestemming zuidelijk wilt houden. De camping van Tocane grenst aan de ene kant aan het dorpje, aan de andere kant aan een zwemriviertje. Mijn eerste kennismaking met Sylvain Barou vond daar plaats; van

tevorens ging al het gerucht dat 'hij' zou komen: in de Franse folkscene was hij blijkbaar al een fenomeen. 's Middags streek hij neer op één van de terrassen die tijdens de summer school gevuld zijn met sessiespelers en luisteraars. Het was een bijna shockerende ervaring, die slechts gedeeltelijk door zijn fenomenale klank en virtuoze spel werd veroorzaakt: er trad een 'alle-ogen-gericht-op-Kwatta-effect' op, want de baderende gesprekken die gewoonlijk samengaan met gezellige sessies vielen stil, spelers zetten geen tunes in – ze durfden niet meer, of wisten door bovengenoemd shockeffect niets meer te verzinnen! Ik voelde een (plaatsvervangende) schaamte voor het collectieve staren, maar ook mijn ogen en oren trokken er als vanzelf naartoe.

Dit jaar was Sylvain Barou als gastdocent uitgenodigd bij de Zedelgem-stage en konden we beter met hem en zijn fabuleuze spel kennismaken. De Zedelgem-stage is een door Raf Goethals georganiseerde weekend-stage voor gevorderde folkfluitisten (voornamelijk Iers en Bretons) die ieder jaar rond het einde van oktober plaatsvindt. Elk jaar komen hier twaalf tot vijftien fluitisten op af om zich onder leiding van steeds een andere professionele fluitist – in vorige jaren o.a. Wim Poesen, Hammy Hamilton, Michel Sikiotakis, Jean Michel Veillon – verder te bekwamen in hun fluitspel.

Tijdens de stage werd vooral gewerkt aan toon/embouchure, maar ook aan ornamentatie en ademsteun/blaasstechniek. Tijd voor een interview was er zo goed als niet; tussen de lessen en sessies door werd de tijd gebruikt voor lekker eten en drinken, socializing, rust, en het proberen van elkaars instrumenten en nieuwe fluiten/whistles van resp. Geert Lejeune, fluitbouwer uit Brugge, en Colin Goldie, whistlemaker uit Mönchen-Gladbach.

Tijdens de maaltijden was er gelegenheid tot het beluisteren en bekritisieren van de fluitisten op de kersverse cd *Wooden Obsession*, een must voor folkfluitisten. Op deze dubbel-cd zijn zo'n veertig vooraanstaande simple-system-fluitisten te horen uit voornamelijk Ierland, Engeland, Amerika en Canada. Sylvain staat er natuurlijk ook op.

Zoals gezegd werd tijdens het weekend veel gesleuteld aan embouchure en toonvorming, en met heel redelijk resultaat: de meeste fluitisten kregen een steviger geluid door een platter, neerwaarts gericht embouchure met flink veel ademsteun. Let wel: het klankideaal van de meeste houten fluitblazers in de folk is niet hetzelfde als dat van zilveren Böhmsysteem-blazers en/of traversospelers! Mijn eigen fluit, een Pratten-type met vijf kleppen, zo'n 4 jaar geleden gekocht in een muziekwinkel in Galway, bleek nogal te lekken en het exorbitante mondgat werd met afgrijzen bekeken. Met wat passen en meten werden er diverse kopstukken van Geert Lejeune opgezet, en het kopstuk met de aanduiding VU bleek het best bij

mij te passen, waarschijnlijk omdat het mondgat erg leek op dat van een zilveren Böhmfluit. De meeste mondgaten onder de aanwezige fluiten zijn kleiner en ovaler, geënt op kopieën van traverso's en oude types zoals Rudall&Rose en Phantom. Maar tussen de bedrijven voor vonden we toch tijd voor een kennismakingsinterview.

Geef eens een beschrijving van jezelf en je muzikale start?

“Hoewel bijna al mijn familie uit Bretagne komt, ben ik in Parijs geboren en bracht mijn jeugd door vlak bij de stad Grenoble. Op mijn tiende begon ik, zoals veel startende fluitisten, op de tinwhistle te spelen, naar aanleiding van muziek die we thuis draaiden, o.a. de Bothy Band, Matt Molloy, Kevin Burke, Planxty, Gwerz, en de gebroeders Molard. In die tijd was het moeilijk om zonder hulp van dit soort muzikanten die stijl van spelen te leren beheersen. Zo ben ik, gewapend met de afbeelding van Matt Molloy op een cd-hoes, naar de plaatselijke muzikwinkel gegaan om te proberen aan zo'n houten fluit te komen, maar de man achter de balie gaf me te verstaan dat 'zo'n fluit niet bestond, hij ziet er zwart uit omdat de foto in een donkere ruimte was gemaakt'....

De grote aanzet tot verandering bracht Daniel Saulnier, een fluitist/uilleann pipes-speler die in dezelfde stad kwam wonen. Hij gaf me een van zijn fluiten en leerde me de basistechnieken. Ik speelde uren en uren, mijn ouders maakten zich zorgen maar hebben me gelukkig niet tegengehouden.

In het begin van de jaren '90 verbeterde mijn spel aanzienlijk, een workshop in Chapelle Neuve door Jean Michel Veillon had een geweldige enthousiasmerende uitwerking op me, door het contact met goede muzikanten zoals Ronan Lebars, Gilles le Bigot, Michel Bonami, Hervé Guillo, Soig Siberil, en de aanwijzingen van Michel over embouchure, ornamentatie, ademhaling, ritme, stijl en muzikaliteit. Hij hielp me ook aan een betere fluit dan de Franse die ik had: kort na die workshop had ik een zeskleppige Lehart.”

Door wie is je muziek nog meer beïnvloed?

“Pipes-spelers zoals Paddy Keenan, Johnny Doran, Liam O'Flynn vind ik geweldig, en zij beïnvloeden mijn spel, zeker nu ik zelf ook pipes speel. Verder fiddlers zoals bijvoorbeeld Frankie Gavin, Paddy Glackin, Tommy Peoples en Kevin Burke; veel fiddlemuziek betekende voor mij de uitdaging om de streekvoering te imiteren op de fluit.

Verder luister ik naar veel andere soorten muziek, variërend van Indiase muziek (Hariprasad Chaurasia, Ravi Shankar, etc) tot rock/pop, jazz, world fusion (Peter Gabriel, Michael Brook, Brian Eno), Bulgaarse, Chinese, Arabische, tot elektronische muziek toe, (o.a. Talvin Singh, echt goed!), dus extreem breed en dat is van invloed op mijn spel...

Natuurlijk is Bretonse muziek één van de grootste invloeden, dankzij groepen als Barzaz, Gwerz, Kor-

nog, Pennou Skoulm, meer recent Skeduz, Skolvan, Jacques Pellen. Ik speel namelijk ook biniou kozh, het Bretonse type doedelzak dat samen met bombarde het Bretonse instrument bij uitstek is. Toch denk ik dat er minder overeenkomsten tussen Ierse en Bretonse muziek zijn dan men over het algemeen denkt, hoewel sommige groepen het Bretonse repertoire op z'n Iers 'vervormen', zoals Calico, en Lunasa. Er zijn in de Bretonse muziek meer invloeden afkomstig uit bijvoorbeeld Marokko, en andere Noord-Afrikaanse muziek.”

Kun je de Bretonse folkscene beschrijven? Is die erg anders dan de Franse en Ierse folk?

“Toen ik de Bretonse muziek ontdekte, begin jaren '90, was er een intense opbloei van bands, folkclubs, festivals, workshops, fest-noz (in de openlucht gevierde nachtfeesten waar heel veel gedanst wordt, Bretonse dansen op Bretonse muziek). Het publiek en de spelers waren vaak jong en de bands hadden soms een echte rockstar-uitstraling. Zo'n opleving van die omvang is er in Frankrijk nooit geweest, nu is de scene ook niet meer zo groot; het cultuurgood van Bretagne (en heel Frankrijk) wordt door politieke en commerciële keuzes verwaarloosd.

Maar er zijn nog steeds veel bands, en de kwaliteit van de muzikanten is heel hoog.

Wat betreft de muziekinstrumenten: voor de jaren '80 was er minder keus aan instrumenten. De invloed van de Ierse muziek bracht de gitaar met D-A-D-G-A-D-stemming, bouzouki, uilleann pipes, en natuurlijk fluit binnen het gezichtsveld. Patrick Molard was de eerste die de houten fluit in de Bretonse muziek gebruikte. Vreemd genoeg was de Ierse muziek veel populairder om op sessies te spelen dan Bretonse...”

Aan wat voor voorwaarden moet een goede sessie voldoen, volgens jou?

“Helaas kom ik op dit moment weinig aan sessiespelen toe, jammer, want geen van de bands met wie ik werk, speelt echte traditionele muziek. Waar ik echt een hekel aan heb zijn mensen die even 'hun kunsten komen vertonen', met allerlei pretenties en niet voor het speelplezier. Ik ga niet naar een sessie met mensen die zich gedragen alsof ze op een begrafenis zijn! Als ik naar een sessie ga is het om lol te hebben met gezellige muzikanten, nieuwe muzikanten te ontmoeten, nieuwe tunes te leren, lekker kletsen. Dus dat gebeuren in Tocane was een uitzondering, hoor. Er stoppen wel mensen met spelen omdat ik hele rare versies en variaties speel van traditionele tunes, dat wel.”

Wat vind jij belangrijk voor fluitspel binnen de trad/folk?

“Je weet dat ik erg streng ben op toonvorming! Ik denk dan ook dat het voor een beginner belangrijker is eerst te focussen op embouchure. Als je al gevorderd bent is het daarom soms nodig weer bij het begin te

beginnen, en met geduld en flexibiliteit aan embouchure-techniek te werken. Natuurlijk is een goede fluit daarbij belangrijk. De Thomas Aebi-fluiten zijn mijn favoriet, verder komen er hele goede fluiten van Mike Grinter, Chris Wilkes, Patrick Olwell, Sam Murray, Terry McGee.... Helaas zijn daar gigantische wachtlijsten, en het is aan te raden om (tijdens je lopende bestelling bij deze fluitisten) een fluit te bestellen bij bouwers met een kortere wachtlijst: Hammy Hamilton, Gilles Lehart, Geert Lejeune, Eammon Cotter, of Dave Copley.

Meestal adviseer ik om meteen aan het kleppenwerk te wennen, dat vergroot later je muzikale mogelijkheden. De keus Rudall&Rose of Pratten staat altijd ter discussie: vroeger ging ik voor het grote volume van de Prattens, tegenwoordig kies ik voor de precieze, rijke, heldere toon van de Rudall. Dus je klankideaal kan veranderen! Een ander belangrijk advies is om veel naar alle andere instrumenten in de trad te luisteren, om je eigen speelstijl daarmee te vormen en bij te schaven wat betreft versieringen, ritmiek, dynamiek. Maar altijd: eerst je embouchure, en niet vergeten dat je toon altijd nog mooier kan!"

Op wat voor fluit(en) speel je zelf, wat vind je belangrijk aan je eigen klank?

"Helaas speel ik op het moment geen Grinter-fluit, want degene die ik had was zonder kleppen, maar ik heb er één in bestelling. De fluit die ik nu het meest bespeel is een Thomas Aebi, uit Zwitserland. Ik vind Aebi één van de beste fluitbouwers van de wereld, zijn Rudallmodel heeft een heel rijke toon, goed zuiver, goed volume, en het hout (cocus) een mooie houtklank met een glashelder hoog register. Het lage register is mooi sonoor. Verder heb ik fluiten in andere toonsoorten, bv. een Bes- en F-fluit van Lehart, twee Es-fluiten van Hamilton en Pol Jezequel (Bretagne). Bamboefluiten van Chris Dawson, bansuri's van Harsh Wardhan uit New Delhi, en een aantal low-whistles van Colin Goldie.

Bij optredens en in studio's gebruik ik wat effecten bij fluitsolo's, of om speciale klankeffecten te bereiken: de TC Electronic G Force (meestal voor gitaar, maar ook geweldig voor fluit), en de Eventide Eclipse (een harmonizer/delay). Wat microfoons betreft gebruik ik graag de AKG C 535, of de Shure Beta 87. Voor studiowerk adviseer ik een Neumann U47, Schoeps CMC6, of Shure SM7 (geweldig als je de lage frequenties van de fluit wilt accentueren...)"

In welke groepen ben je actief op dit moment?

"In teveel, eigenlijk. De bands waar ik het meest mee op tournee ga, zijn Denez Prigent, Sualtam, trio Pasquet/Barou/Guichen en Comas. Verder speel ik in MBC, Land's End en Celtic Tales (jazz).

Denez is een fameuze Bretonse zanger, met een flinke bezetting van drums, bas, pipes, bombarde, draailier (versterkt) en fluit erachter. Een combinatie van traditionele Bretonse muziek met elektronische snufjes zoals samples.

Sualtam speelt traditionele Ierse muziek op fluit, pipes, accordeon, gitaar, bas, en multi-percussie. We hebben één album op onze naam, en er zit een nieuw aan te komen. Ik hou van het 'eigen' geluid van Sualtam (www.sualtam.com).

Comas is een echte internationale band met Philip Masure op gitaar, Aidan Burke op viool en Jackie Moran, percussie. We spelen niet vaak (om geografische redenen), maar als we spelen, is het vuurwerk! De Comas-site is op www.folk.be/comas."

Discografie: (niet volledig)

Denez Prigent, 'Irvi' (Barclay-Polygram),
'Live Holl ha gevret' (idem)
Ceol, 'The last order' (L'autre distribution)
Djal, 'Nuits Blanches' (idem)
Sualtam (idem)
Wooden Flute Obsession (Worldtrad)
Beltaine (maart 2003)
Land's End (juni 2003)

Voor inlichtingen: Loes Bakker,
e-mail. loesbakker@hetnet.nl

